

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Sneedorf, Jens Schelderup.; [Jens Schelderup Sneedorf].

Titel | Title:

Fortsettelse af Babues Breve

Udgivet år og sted | Publication time and place: Sorøe : trykt hos Jonas Lindgren, 1760

Fysiske størrelse | Physical extent:

36 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

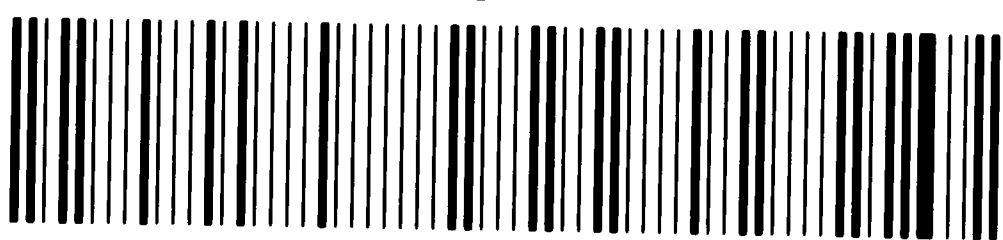

 J. S. Sneedorff
Fortsetzung of
Babues Breue

1760

527/561

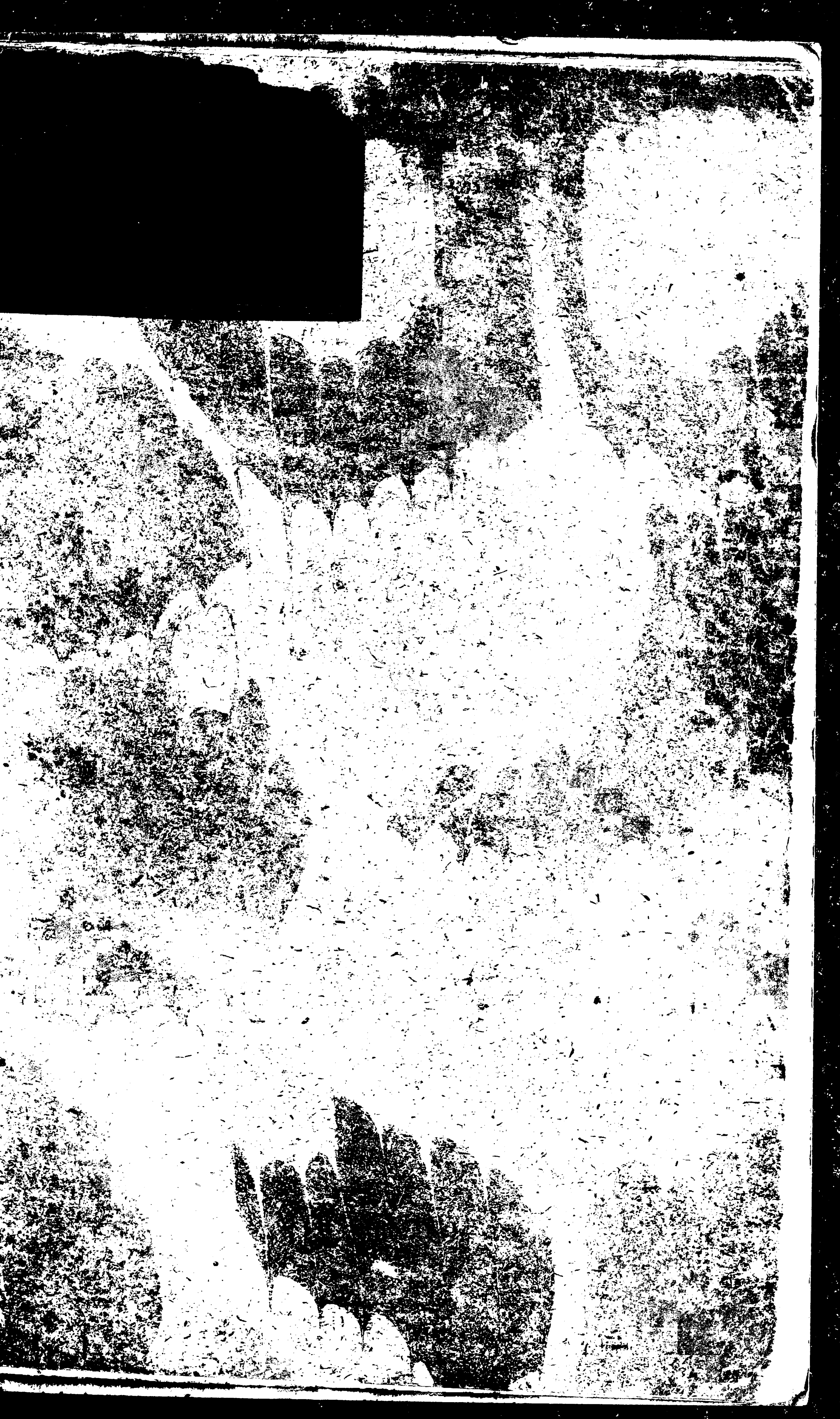
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 58 8°

1 1 58 0 8 13346 1

+ REX

58-361
Prof. Inhoff

Fortsettelse.

af

Babues Brev.

112

112

112

112

Til Læseren.

Disse Breve, som af Frygt for Dervisserne længe har været skjulte i Seraillet, ere omsider komne for Lyset paa samme Maade som de andre af Babues Skrifter.

Til deres Fornøielse som dyrke den lærde Historie kan Oversetteren have den Ære at forsikre, at foruden den Haandskrift som kom til Sverrig med Carl XII, og hvorom der allerede er talt i Fortalen til de første Breve, findes der og paa det Kongelige Franske Bibliothek et trykt Exemplar deraf iblant de Tyrkiske Bøger, som den Franske Ambassadeur Marquis de Villeneuve sendte til Paris, da Achmet III. efter Bizirens Forslag havde ladet anlægge et Bogtrykkerie i Constantinopel.

Det er bekjent nok af Historien, hvor lidet Mængden skionede paa de Anstalter, som denne store Keiser og hans oplyste Minister gjorde til Videnskabernes Opkomst. En troeværdig

dig Landsmand, som paa den Tid var i Constantinopel, har forsikret, at endskiont mange Skrifter bleve trykte paa Keiserens Bekostning, og uddeelte iblant Folket, læstes de dog ikke meget uden for Serraillet. Man vidste neppe at de vare til. Dervisserne, som ikke vare vant til at læse andet end Fabler og nogle af de Arabiske Digtere foragtede alle andre Bøger. Disse Breve havde den Skiebne, at de fleste læste dem ikke engang. Nogle sagde, at de vare uforstaaelige; andre, at de indeholdte saadane Ting, som hos andre Folk vare almindelige, men som ikke kunde sættes i Verk hos dem. Meget faa faldt paa de Tanker, at Forfatteren havde været en Græker eller Franke, som under denne opdigtede Historie vilde indføre nogle af de Christnes Sæder. Disse allene meente at de vare skadelige at læse; men de fiendte tillige Mængdens Tenkemaade saavel, at de ikke holdt det fornøden at forbyde dem.

Oversetteren, som ved den nyeste Undersøgning er overbevist om Originalens Rigtighed, frygter ikke for at underkaste sig saadane Mistanker,

ker, ved at bekiendtgjøre den i en Deel af Verden, hvor man kiender Frihed og Ære. Han frygter alene, at de som forestille dem alt for stor Forskiel imellem de gamle og nye Tider skulde holde det utroeligt, at Schyterne have haft en Skueplads, og at de have kiendt de skionne Videnskaber; Men han haaber tillige, at denne Indvending ikke skal gøres ham af dem som ere Elskere af Alderdommen, og som af Erfarenhed veed, hvor fattig en stor Deel af den gamle Historie skulde blive, dersom det ikke var tilladt at bøde paa dens Mangler med Gisninger. Disse skulde meget mere undre dem over at Babue har dristet sig til at finde Feil hos sine Landsmænd. De skulde troe at et Folk, der har frembragt en Albaris, en Anacharsis, en Toraris, en Kamolxis, et Folk hvis Edle, Lovgivere og Digtere besøgte Althenen, ikke have givet Grekerne meget efter i Videnskaber og i Smag.

Dertil veed jeg ikke at svare andet, end dette; at Babue har været en Patriot, som ønskede at forbinde sig sine Landsmænd ved andre

Tienester, end at smigre for dem. Man finder i det første af hans Syn, som er udgivet af Hr. Voltaire, at han har dadlet adskilligt endog i Persernes Smag. Han har i det andet tilstaaet Schyterne mange Fortrin frem for andre Folk i Asien. Det er derfor meget rimeligt, at hans Landsmænd har været billige nok til at tro: at, dersom de besad nogle større Dyder end andre, saa havde de og nogle større Feil.

Første Brev

til Babue.

Veed Du, at Engelen har truet Dit Fædreland med en haardere Dom, end den, som han før affagde over Persepolis. Midt i den Sikkerhed, som vi nyde frem for andre Folk, skulle vi have smagt Dødens Bitterhed mere end de. Vor Skiebne herodes paa et Dieblig. Saa hastig som et Menneskes Overgang fra Livet til Døden var al vor Glæde forsvunden, dersom Forsonerens Barmhiertighed ikke havde holt Hevnerens udstrakte Haand tilbage. En tryg og stille Røe havde tilluft vore Dine. Vi følte neppe vor Lyksalighed, før end Straffens Torden-Røst opvakte os af den sikre Søvn, hvori vore Sieler vare henlummede. Frygten fyldte vore Hjerter med de skrækkeligste Forventelser, og stillede tusende Døds-Billeder for vore Dine. Angestfulde søgte vi hen til vor Beskyttere, til den Menneske-Ben, under hvis

Varetægt vi levede trygt i alle de Farer, som omrin-
 gede os. Men, Himmel! hvilket Syn! just over
 ham var Engelen's Haand opløstet. Vent ikke, Ba-
 bue, at jeg skal beskrive Dig, hvad Dine Landsmænd
 følte i dette Dieblif. Døm af hvad Du selv har sagt,
 hvor Dyrebar Theutat maatte være dem paa en Tid,
 da en skrækkelig Udsigt i det tilkommende gjør den
 forbigangne Ulyksalighed saa følelig endog i de haardeste
 Sieler. Vi behøvede hverken stor Estertanke for at
 kiende vort Tab eller meget smme Hjertter for at føle
 det; men vi trengte til Ord for at udtrykke vor Sorg,
 og til Offere for at bøde for vores Skyld. Vore An-
 gester vare vel saa store, at det var tilladt at tie; men
 Ti Retferdiges Bønner vare ikke nok til at forsone
 Synder, som fortiente saadan en Straf. Da, i det
 forskrækkelige Dieblif dømte vi os selv langt strengere
 end Du har dømt os. Vi maalte os med andre Folk,
 og fandt os lettere end paa den Vægt, hvormed du
 veiede os. Meget fattedes der ikke, at vi jo havde fyldt
 deres Ondskab's Maal; Men hvilke af vore Dunder va-
 re store nok til at sættes i Ligning med Overvægten af
 vores Ulyksalighed? Stolthed, Gienstridighed og
 Svognagtighed vare Frugterne af den Frihed og Sik-
 kerhed,

kerhed, som vi nød frem for andre. Den Uskyldighed, hvoraf Du berømmer os, kom mere af Uvirksohmhed end af Dyd; saa meget som andre vare hurtigere til at synde, saa meget vare vi langsommere til at gjøre got. Ja, skulde vi vel have været saa Nøisomme, som Du troer? hvor mange iblant os have ikke flaget over en Skiebne, som andre Folk misunde os, og i Steden for at prise deres Belgiorere misbrugt deres Tunger til den nedrigste af alle Laster, som er Utaknemmehghed.

Saaledes demte vi os selv, Babue. Vi sølte, at vi vare Syndere, og undsaage os ikke ved at tilstaae det. Ved en oprigtig Bekiendelse alene haabede vi at forekomme Himmels Dom, og ved Fortrydelse at afvende dens Straf. De koldeste Hierter bleve optændte af en hellig Ild; de brendte af Midkierhed for de dyreste Pligter. De ønskede med mange af deres Nar at kunde kiope et af de Dieblis, hvormed Forsynet forlængede Theutats Dage, og fattede det ædle Forsæt ved en fordoblet Iver at gjøre dem værdige til at leve i Schyntiens beste Alder.

Vore Onsker ere bønhørte. Theutat lever. Dem selv, Babue, om vor Glæde, om vor Taknem-

melighed, om vore Forsætters Oprigtighed, og om den Nidkierhed, hvormed vi skulde stræbe at opfylde vore Løfter. Døm, med hvilke Fryde-Skrig Folkene skulle gaae ham i Møde, med hvilke aanderige Lovsange Druiderne skulde frembære deres Tak-Offere, og med hvilken Kierligheds Aand vore Skialdrene skulle søge at overgaae hinanden i at besynge Fædrelandets Frelse. Døm af Dine egne Bevægelser, hvad Dine Landsmænd føle. Tal, Babue, og tag Deel i deres Glæde! Tal om en Tildragelse, som er vigtigere for Dit Fædreneland, end alt hvad Du har seet. Lad Perser og Egypter ikke bebreide Dig Din Tavshed paa en Tid, da alle Folk i Asien tale om Fædrenelandets Fordele.

Andet Brev.

Babues Svar.

Førend jeg fik Dit Brev, havde Kongtet allerede bragt mig paa engang baade den sørgeligste og den glædeligste af alle Tidender. Skal jeg dømme om mine Landsmænds Bevægelser af det som jeg følte selv, da har Frygt og Haab aldrig mere afverlet i menneskelige Hiertes. Hvor elskværdig har Han ikke været i de Dieblig, da Hans Liv og vores Lykke beroede paa nogle saa Vandedræt. Ja, endog da tænkte Han paa os. Hans omme Hierte vilde bevare os fra den bitterste af alle Følelser. Han, som aldrig grundede sin Ære paa Folkenes Frygt, Han som vil kiende deres Troskab af ædlere Prøver end af en almindelig Sorg, Han har endog i sin egen Fare tænkt paa Folkets Roe. Han glemte sine Lidelser for at høre deres Klager, og Riget savnede ikke Hans Omhu. Hans bedrøvede Benner, som ikke ere vante til at bringe andre end glade Budskab fra Thronen, har ene deres egen og Folkets Sorg. De har den som Mænd, hvis Hiertes følte ingen Bebreidelser. Den samme Venlighed i deres Udfærd, og den samme Bestandighed i deres Forsætter vidnede da allerbest om deres Hensigtens

sigters Oprigtighed. For Himlen alene udeste de deres Hierter i stille Suk; men andre hørte ingen Ord af deres Munde, som kunde bedrøve.

Dette vidste jeg, førend jeg læste Dit Brev. Har vi da, sagde jeg ved mig selv, været saa sikre, saa naagtsomme, at HANS Liv kunde være et Dieblif i Fare, uden at vi merkede det. HANS smme Forsigtighed skulde den kunde undskyldte vor Uvidenhed om det, som enhver iblant os bør være meest omhyggelig for at udforske. De Retfærdige i Landet, burde de ikke vaage for at bede, og de Onde skulde de ikke høre Himmels Trusser, for ved deres Anger at afvende dens Straf? Barbarer selv skulde have foragtet os, dersom vi havde været sikre og letsindige nok til at give paa den Tid nogen forsengelig Glæde Rum i vore Hierter.

Dit Brev frelste mig fra en Tvil, som beængstede mig mere end alle de Feil, som vore Fiender kan bebreide os. Ufuldkommenheder findes der hos alle Folk i Verden, og naar de legges paa Vægtsskaal med hinanden, troer jeg endnu, at Verden er overalt sig selv liig. En glimrende Enfsalighed forblinder et Folk, den skiuler for andre dets hemmelige Sorger.

Den

Den Sande føles neppe af dem som nyde den, den fiendes ikke engang ret uden af andres Suk og Misundelse. Naturens Yndigheder selv røre os kun naar de ere nye og nær ved at forsvinde. Deres milde og stille Indflydelse gjøre sielden saa stor Indtryk paa vore Sieler som det selsomme og glimrende i Kunstens Skygge-Værk. Vi henstumme ofte ved saadane Syn, som skulde henrykke enhver nye Tilskuere, og fylde deres Hjerter med Glæde og Forundring. Vi ansee Forsnyets Gaver selv som Eiendomme, hvorpaa vi have Hævd. En langvarig Brug gjør dem til Rettigheder, og vi undsee os ikke ved at betragte den mindste Forliis deraf som en Fornærmelse. Hvor skulde der ellers være Mennesker til, som klagede over Skiebnen? De Glendigste ønske jo dog at leve! Men Døden maa undertiden fremstille sig for at gjøre dem Livet kiert. Jorden maa skjelve, Biergene sprude Ild, Vandene brusse, og Elementerne forkynde hinanden Krig for at lære os at skionne paa den Sikkerhed, som vi nyde ved Naturens Fred. Solen selv maa dale for at gjøre os Lyset behageligt. Intet Menneske føler sin Lyksalighed saaledes som han burde, saa længe han nyder den. De Folk ere alene lastværdige, som ikke kan opvækkes ved

ved Himmelens Trusler, som uden at føle Straffen ikke kan lære at ligne deres Skiebne med andres, og som, hvor fiendelig end Overvægten af deres Lyksalighed er, dog enten hensove i Sikkerhed, eller udbrinde i ubillige Klager.

Himlen bevare os fra den Følesløshed! Skulle vi være saa uvidende om andre Folkes Bilkor, at vi ikke kunde føle vor Lyksalighed uden at blive straffet lige saa haardt, som de? Nei, vare vi saa onde, da havde Himlen ikke sparet os, uden til en større Hevn. Viis mig et Folk, som uden at tabe noget af sin Ære, uden at opofre sine Fordele nyder saa langvarig en Fred! Viis mig et Land, hvor Regentens Magt og Folkets Sikkerhed ere saa uanfegtede, uden at være grundede paa Uformuenhed eller Frygt! Nævnt mig en Regiering, hvor Eiendom og Frihed ere saa skaanede, hvor Regenten forlanger saa lidet for sig selv, og giver saa meget ud til at belønne Fortienester, understytte Bindelskibligheden, forsøge Nærings = Midlerne, udvide Kundskaben, forbedre Sæderne, og formere alle Livets Bequemmeligheder! Nævnt mig endog blant de Gredse Stater en, hvor Frihed til at tænke og tale har været saa uanfegtet, hvor den er bleven saa opmuntret som

som hos os? Er der nogen som kan optænke noget til Agerdyrkningens, til Handelens, til Konsternes, til Videnskabernes, til Sædernes og Lovenes Forbedring, og det er ikke tilladt at sige det? og det bliver ikke undersøgt? ikke belønnet, ikke sadt i Verk? Misbrug af Friheden bliver den ikke endog skaaet? Tænkter nogen, hvad han ikke tør sige, siger han andet end han burde, da er hans egen Samvittighed hans Dommere, og hans Medborgeres Foragt hans Straf. Dadleren, Misunderen, og den Utaknemmelige gaaer ustraffet iblant os; Han gaaer her, for med sin Tryghed at vidne om Sandheden af hans taknemmelige Medborgeres Lovtaler, om Tidernes Enfsalighed, om Regieringens Værelse, og om den Frihed, som vi nyde frem for andre Folk, der koebe den med saa mange blodige Offere; Han skaaes for at vise hele Verden, at den uindskrænkede Magt hos os ikke er bygt paa den Lærdom, som Hoymod har opfundet, Hyklerie besmykket og Overtroe udbredet i Verden: At et Menneske ikke kan feile. Men ville vi have Frihed til at tenke, at de beste iblant os undertiden kan tage Feil, da maa vi ikke alene troe det samme om os selv, men vi bør ikke engang forundre os, om de ædleste Forsætter ikke altid opfyldes, om

de

de beste Anslag ikke altid lykkes, og om vi iblant mange store Dyrer finde undertiden nogle menneskelige Feil. Det er ved denne Tenkemaade allene, at en Menneskes Ben kan kiendes fra en Hyklere, og en nidkier Patriot fra en egensindig og misundelig Dadlere. Det er ved den, at vore oplyste og nidkiere Landsmænd adskille dem fra den nedrige Pøbel. De føle deres Artes Bærdighed; de føle og dens Svagheder. De kiende deres Alders Fordele; de kiende og dens Mangler. De ære Hukommelsen af deres Fædre, som have arbeidet for dem, men da disse i vanskelige Tider have udrettet saa meget, føle de Byrden af en større Pligt som paa ligger dem, at giøre selv noget for Esterkommerne. De blive ikke staaende ved deres Graver for at tilbede deres Aske, de hovmode sig ikke af Bedrifter, i hvilke de selv ingen Deel have, de misunde ikke deres Forsædre en Skiebne, som de selv ikke har prøvet. Nei, de skionne paa deres egen Alders Fortrin, og holde det for deres høieste Pligt, at bruge den Tid vel, i hvilken de leve. De haste til det Maal, som deres Fædre foresadte sig, og som Tidernes Besværligheder og Livets korte Grændser ikke tillod dem at opnaa. De blive ikke staaende for at maale sig med de Folk, som ere

længere fra Maalet end de, men de skynde sig, for at opnaae dem, som ere det nærmere. De legge ikke Anstød i Veien for andre, som løbe med dem paa Bannet, men opmuntre dem heller med billige Berømmelser til at indhente de ved Maalet nedlagde Belønninger. De holdt dem uværdige til at nedstamme af et Folk, som overgik andre i Følelse af Ære og i Nidkierhed for det Almindelige, dersom de søgte anden Gewinnst end deres Medborgeres Kierlighed, og dersom de vare følesløse og ubevegelige nok til at ikke følge deres store Anføreres faderlige Bink, i sær naar de indbydes til saadanne Ting, som sigte umiddelbar til Nationens og Fædrelandets Ære. Saaledes tenke vore Landsmænd, saa mange som ikke ere reent vanslegtede fra de Fædres Dyd, af hvis Navne de bryste sig. De brende af Begierlighed til at understøtte Theutats ædle Hensigter, og til at tage Deel i Hans Alders Ære. Deres fortroelige Samtaler, deres indbyrdes Opmunttringer, deres ivrige og haabefulde Ønsker, deres ærbødige Kierlighed til deres Belgiorere, deres Suk og Bønner for HAM, paa hvis Liv deres Enkfsalighed berøer, vidne bedre derom end alle Ord. Vore Tunger ere endnu ikke øvede nok til at forklare de fineste af Hier-

tets Følelser. Sproget har tilligemed dets gamle Anseelse tabt meget af den Rigdom og Bøielighed, som vore gamle Skialdrere gav det ved den dristige og skabende Geist, som gjorde dem værdige til at besynge Heltenes Bedrifter. Vi have vant vore Orne til en Klang, som betager os Altsomheden paa de høiere Skønheder, der bestaae i Tankernes og Ordenes Fynd. Det har været vore Digtere længe nok tilladt ustraffet at krybe, og at forringe de værdigste Materier med vanskabte Tanker og uædle Ord. Lad os ikke være alt for strenge til at dadle dem, som have Dristighed til at betræde en Vej, der endnu ikke er banet nok til at undgaae alle Anstød. Jeg føler Vanskeligheden af saa ædelt og dristigt et Foretagende alt for meget til at vove mig til saadanne Forsøg; men jeg ønskede meget til mit Fædrelands Ære, at den overflødige Anledning, som vi have til at prise Forsynet frem for andre Folk, ikke maatte misbruges til nedrig Skiemt, men frembringe saadanne Værker, som fortiente at neynes af Fremmede og af Efterkommerne med Beundring.

Mine egne Ønsker gaae ikke videre, end til at ende engang de lykkelige Dage, som jeg har levet, uden at have Anarsag til at bebreide mig selv nogen stor Misbrug eller Forsømmelse af den Reilighed, som jeg har havt til at tiene mine Medborgere; og at jeg maatte være lykkelig nok til at giøre nogle faa vigtige Sandheder fattelige for dem, paa hvis Tenkemaade den tilkommende Slegts Lykkelighed skal beroe.

Tredie Brev til Babue.

Skulde vi tale vort eget Sprog? Babue. Skulde vi dyrke det? Er det ikke nok, at vore Lærde tale Gredsk, at vore Fruentimmer læse Persisk? Og dersom vi endelig ville bruge vort eget, er det da ikke got nok saaledes som vi have lært det af vore Mædre? Undre Dig ikke over disse Spørgsmaale; Man taler nu i de fleste Selskaber ikke om andet. Det er ikke mere Perserne og Egypterne, som holde for, at man ikke bør tale eller dyrke vort Sprog; det er Dine egne Landsmænd, som mene, at man enten ikke bør skrive i Sproget, eller om man endelig vil giøre det, da lade det blive, som det er, uden at vove nogen Forandring enten i Ordene eller i Stilen.

„ Et Sprog, sige de, som ikke er bekiendt uden
 „ for Grendserne af Schyntien, som i Landet selv ikke er
 „ brugt uden af Almuen, som de Lærde ikke meget har
 „ dyrket, og som den ædle og smukke Deel af Folket
 „ foragter; Et Sprog, som ikke bruges i vore høie
 „ Skoler og som ikke tales i vore store Forsamlinger.
 „ Saadant et Sprog, sige de, skulle det være skicket
 „ til de høie og smukke Videnskaber? Var det ikke be-
 „ dre,

„ dre, at vore Druider taledede Gredsk? Hvor megen
 „ Være skulde de ikke indlegge dem, hvor megen Nyt-
 „ te skulde de ikke stifte ved at tale et Sprog, som er
 „ bekiendt over hele Verden, og som er riigt nok til at
 „ udtrykke baade de høieste Tanker og de fineste af
 „ Hiertets Følelser? Perserne og Egnpterne selv skulle
 „ forgieves søge at efterligne Grefernes evige Mønstre.
 „ Lad hine rose sig af en Zoroaster, og disse af en Her-
 „ mes, andre skulde derfor ikke finde dem værdige til
 „ at lignedes med Plato og Homer. Vore Lærde skul-
 „ de tabe, dersom de maalte dem med andre i de levende
 „ Sprog; men lad os prøve os med dem i det Gredske,
 „ vi skulde da fremvise mere end en Anacharsis. Er
 „ der nogle iblant os, som ikke forstaae Gredsk, og
 „ dog have Lust til at læse? Perserne og Egnpterne
 „ have jo skrevet nok, som kan fornøie vore Fruentim-
 „ mer, og disse læse heller fremmede Sprog end de-
 „ res eget. For hvem, sige de, skulde vi da skrive
 „ i vort eget Sprog, uden for den vanfundige Pøbel,
 „ som ikke kan læse, hvad der er skrevet paa andre?
 „ For at forstaaes af saadanne Læsere, maatte vi lempe
 „ os efter deres Begreb, og for at behage dem, rette
 „ os efter deres Smag. Ingen høie og dristige Tan-

„ker, ingen fin Skiemt, ingen korte og dybsindige
 „Meninger, ingen udsøgte Ord, ingen usædvanlige
 „Bendinger i Stilen maatte findes i saadanne Bærker.
 „Vi maatte skrive som om Læseren hverken tænkte eller
 „føjte mere end vi sagde. I Steden for at tage Gre-
 „fernes og Persernes Bærker til Mønstre, maatte
 „en Forfatter flittig besøge vore Torve og Ammestuer;
 „thi at føre en anden Stil i et Sprog, som ikke læses
 „uden af Pøbelen, var jo at handle mod Hensigten af
 „alle Skrifter, som er at forståes, og uden Nytte at
 „giøre sig selv latterlig. Hvem af vore Lærde, som
 „ved gamle eller nye Skrifers Læsning ere vante til
 „en finere Smag, og som i fremmede Sprog kunde
 „skrive for det menneskelige Køn, vilde paatage sig
 „saadant et Arbeide?

Skal jeg sige, hvad jeg mener, Babue, da,
 hvor meget jeg end elsker mit Fæderneland, troer jeg
 dog, at de, som tænke saaledes, have Ret. Jeg
 har derfor, tilligemed flere ret gode Patrioter, hierte-
 lig leet af en af vore Landsmænd, som nylig i et
 Skrift har forsikret: „At den Tidpunkt nu var kom-
 „men, da store Geister skulde opstaae, da de skulde fø-
 „le deres Artes Værdighed, og være stærke nok ved
 „ sig

„ sig selv til at vige fra de bandede Veie, for at blive
 „ Værkers Skabere, i hvilke intet uden Naturen var
 „ efterlignet, og som skulde blive beundrede endog af
 „ de sildigste Efterkommere.

Om hvilket Folk i Verden, mener Du, at han siger dette? Til hvem taler han? Han siger det om sine Landsmænd; han taler til Schyterne. Har de da ikke Ret til at belee ham? Værker, som fortien- te Beundring skulde blive skabte i et Sprog, som ikke har havt et Ord til at udtrykke denne Sinds-Bevægelse? Man skulde være stærk nok til at vige fra de bandede Veie i Skrifter, som ikke læses uden af Pøbelen? Man skulde driste sig til at ligne Naturen selv, da man ikke engang tør eftergiøre dens Copier, og da en Tanke laant af Plato, et Ord tagen af Homer er nok til at gjøre en Forfatter latterlig? Om saadanne Værker nogen Tid kom for Lyset, hvortil nyttede de, uden til at berettige vore Landsmænd til at belee baade deres Skabere og deres Beundrere.

Saaledes tænker jeg, kiere Babue! Jeg har besluttet at ikke bruge mit Moders Maal uden til for- troelige Brev-Berlinger og i daglig Umgang med dem, som ere saa vankundige, at de ikke forstaae andre Sprog.

Jeg finder for megen Smag i Grekernes og Persernes
 Tenkemaade til at læse vore gamle Forfattere, og jeg
 er alt for patriotisk, til at tænke som vore nye Skabere
 paa at forandre Sproget. Jeg vil tale Gredsk med
 vore Druider, Persisk med vore Fruentimmer, Egnyp-
 tisk med vore Helte, og Schytisk med vor Pøbel. Er
 Du ikke af samme Tanker? Jeg veed vel, at Du før
 har været meget nidkær for Sprogets Ære, saalænge
 Du troede, at det var Fremmede allene, som foragtede
 det; Men nu, da disse ikke mere tvivle om dets Bequem-
 hed, da de endog opmuntre os til at dyrke det; Nu,
 siger jeg, da det er Dine Landsmænd allene, som dadle
 de Anstalter og Forsøg, som gøres til dets Forbedring,
 skulle Du da ikke være alt for patriotisk til at tænke an-
 derledes end Dine Medborgere? Jeg venter dit Svar,
 og dersom Du er af samme Tanker som jeg, skriver
 Du mig ikke mere til paa Schytisk. Thi jeg er nu kun
 den persiske Babues

oprigtige Gredske Landsmand.

Fierde Brev.

Babues Svar.

Jeg har stor Verbødighed for mine Gredske Landsmænd, og for vore Persiske Fruentimmer. Naar det gielder om at prise deres Lærdom og Smukhed, skal ingen segte mere for deres Ære end jeg. Men hvad, om nogle iblant dem forglemte sig selv, indtil at foragte deres eget Sprog? Skulde da Kierlighed til Sandhed og til Fædrelandet ikke gielde mere hos mig end deres Myndighed? Dersom vore lærde Demosthener og vore smukke Aspasier vilde dyrke det Sprog, som Naturen selv har lagt i deres Munde, skulde det da ikke snart blive værdigt til at tales i Athenen? Skulde det ikke blive beqvemt til at udtrykke baade de høieste Tanker og de fineste af Hjertets Følelser?

Jeg tilstaaer, at et Sprog, saaledes som det tales af Pøbelen, var ikke værd til komme paa deres Læber. Men hvis Skyld er det, at Pøbelen allene taler det? Hvis Skyld er det, om Sproget endnu ikke har Forraad nok af ædle Ord til at udtrykke deres Begreb, som tenke og føle mere end Mængden? Alle Sprog i Verden have de ikke til en Tid havt samme

Skiebne? Skulle der ikke have været samme Forskiel imellem det Sprog, som Demosthenes taledede, og det, hvorpaa han læste Thesei Love indgravede i Stene, som der er imellem det Sprog, vi nu tale, og det, som findes i vore gamle Lov-Bøger? Vore Fædre have altsaa lige ind til vore Tider dristet dem til at forandre Sproget, og denne Frihed skulde just nu have ophørt? Paa en Tid, da man i Videnskaberne har opdaget saa mange Ting, som vare vore Fædre ubekiendte, da andre slesne Folk ved en streng Critik og et nøiagtigt Bal saaledes have omskabt deres Sprog, at de ikke uden Bemmelse mere kunne læse deres gamle Forfattere, da skulle vi være det eneste Folk, som ikke torde gaae videre! Hvilken ulykkelig Skiebne skulde have giort vore Wilkaar saa meget slettere end vore Fædres, slettere end andre Folkes? Nu, da den Frihed, som vi nyde frem for dem til at sige, hvad vi tenke og føle, nu da den beste Konges Gævmildhed, nu da vore Medborgeres Nidkierhed, nu da Tidernes Lyksalighed indbyder os til at tale, da skulle det ikke være tilladt at finde Ord til at udtrykke vore Hierters Følelser.

Hvem har dannet det Sprog, som vi tale? Er det ikke Folket i de vankundige Tider? Er det ikke Pøbelen? Den Ret, som de har havt til at skabe, den
 skulde

Skulde have ophørt ligesaa hastig, som Sproget begyndte at dyrkes af de Lærde, at bruges i Videnskaber og tales i de store Forsamlinger? En troeværdig Forfatter beretter, at et stort Folk i Norden havde i Begyndelsen af dette hundrede Aar ikke et Ord i deres Sprog til at betegne Æren. (*) De vare endda neppe bekiendte uden for Grændserne af deres Land; men Skiebneen gav dem en Anførere, som lærte dem at kiende deres Styrke, at maale sig med deres Naboer, han dannede dem til Helte og Statsmænd; Konster og Videnskaber blomstrede under hans Regiering. Man talede over hele Asien om dette Folk med Beundring. De følede Æren; hvad mener Du? Burde det ikke være dem tilladt at skabe et Ord til at udtrykke denne nye Følelse?

Den udødelige Landsmand, som er den første, der har skrevet vor Historie saaledes, at den kan læses uden Vemmelse, i hvilken Tilstand fandt han Sproget? De sildigste Efterkommere bør med Taknemmelighed ære hans Ihukommelse; men vi vare ikke værd, at have havt saadan en Medborger, dersom vi af Dovenskab eller af Nedertregtighed vilde troe, at der var

intet

(*) Hr. Perry fortæller pag. 447 det samme om et Folk, som i vore Tider beboer en Deel af det gamle Schytien.

intet mere for os at giøre, og at han havde udrettet saa meget, at Frihed til at danne Sproget var opkommen og uddød med ham.

Jeg slutter heraf, min Ven, at et Sprog, som ikke er bekiendt uden for Landets Grændser, som ikke er bleven brugt uden af Almueen, som de Lærde ikke meget har dyrket, og som den beste Deel af Folket har foragtet. Et Sprog, som ikke er brugt paa de høie Skoler, og ikke talet i de store Selskaber, med saa Ord: Et Sprog, der har havt saa slet en Skiebne som vores, maa dyrkes længe, førend det naaer den Fuldkommenhed, at det ikke behøver mere at skabes, og at det maa være dem, som vove de første Forsøg, tilladt at vige noget fra de banede Veie, for ikke at følge andre Fodspor end deres, som iblant Grekerne og Perserne ere blevne nye Bærkers Skabere, ved at tage Naturen allene til Mønster.

Skulle vi beleie dem, som opmuntre vore Landsmænd til saadanne Forsøg? Skulle vi foragte dem, fordi de have saa gode Tanker om os, at de troe, at vi kunde giøre det samme som andre Folk? Hvorfor skulde det være umueligt? Vi have allerede bragt det

vide-

videre end andre, da de først begyndte. Det beroer paa os selv baade at blive staaende, og at gaae videre frem. At danne et Sprog har hos alle Folk i Verden været mere end et Menneſkes, mere end en Alders Værk. Efterkommerne ſkulde ikke bebreide os, at de fandt Ufuldkommenheder i vore Forsøg, men de ſkulde foragte os, dersom vi gjorde mindre end Intet, dersom vi endog lagde Hindringer i Veien for dem, som vilde arbejde, og dersom de iblant os, som burde være de første til at befordre deres Alders Ære, ikke havde gjort dem berømte ved andet, end ved at dadle deres Medborgeres Arbeider og forringe deres Fortienester.

Tilſtaae vi Mueligheden af ſaadant et Foretagende, hvo kan da tvivle om Nyttten deraf? Et Folkes Tenkemaade og Tilbøieligheder, dets Sæder og dets Ære, beroe de paa nogen Ting mere end paa Sproget? Ved det allene gøres vore Siæle beqvemme til at bruge deres Kræfter; det er Sproget, som udvider og indſkrænker Fornuftens Grændſer, som bestemmer vore Begreb, som forædler eller fornedriger vore Følelſer. Det er det, som forbinder Menneſkene i Selskaber, som bærer endog de haardeſte Siæle under Fornuftens mil-

de Herskab, og setter Smag paa Livets Fornøielser. Ved det allene opreises Heltene Gre-Stytter, som ere uforgiengeligere end Marmor, og Videnskabernes Beskyttere efterlade dem i deres Alders Bærker saadanne Eftermæler, som skulde misundes dem af Erobrere.

Der er skrevet nok i andre Sprog, siger Du, og vi behøve derfor ikke at dyrke vort eget. Siig heller, at Grekerne og Perserne ere saa vittige, at vi behøve ikke at være det. Er det nok at læse gode Skrifter, dersom man ikke lærer selv at tænke og tale vel? Denne Færdighed opnaaer vel ingen saa let i et dødt, i et fremmet Sprog, som i sit eget. Vore Gredske Landsmænd og vore Persiske Damer, i hvilket Sprog tænke de oftest? I det Gredske og Persiske eller i deres eget? Dersom de af Mangel paa gode Skrifter vænne dem til en slet Tænkemaade i det Sprog, som er dem naturligt, skulde den da ikke snart gvoele den gode Smag, som de har faaet af andre, som ere dem fremmede? See vi det ikke af Erfarenhed? De, som læse de fortreffeligste Mønstre i andre Sprog, have ofte ingen Smag i deres eget. De, som omgaaes daglig med de store Geister, som have været deres Folks og deres Alders Gre, vise tit ved

at

at rose det Nedrige og dadle det Edle i deres eget Sprog, at de ikke meget have forbedret deres Tankemaade ved at læse og beundre Homer. Giv, om Du kan, dine Landsmænd et andet Sprog, giv det Gredsk eller Persisk til deres eget, og Du skal tillige give dem disse Folkes Tankemaade og Smag; men, saalænge det ikke skeer, saa troe ikke, at det er nok, at læse fremmede Bøger. Dine Landsmænd maa kunde tenke ligesaavel i deres eget Sprog, og dette skeer aldrig, dersom du ikke tillader dem at forbedre det.

Dersom og de saa iblant vore Medborgere, som læse Persisk og Gredsk, forbedrede derved deres egen Tankemaade, var det da nok? Er ikke Mængdens Oplysning en af deres høieste Pligter? Vore Druider skulle de ikke undervise Folket i deres eget Sprog? Naar de saae Kundskabens og Dydens første Sæd i de unge Hjærter, burde de da ikke tale ligesaa venligt og indtagende et Sprog som Socrates og Plato? Naar de ville opløste vore Siæle til høiere Betragtninger, og gjøre Dydens Følelser stærke nok til at imodstaae alle syndige Tilbøieligheder, behøve de da vel mindre Beltaalighed end Demosthenes, da han op-

muntrede Grekerne til at forsvare deres Frihed, og til at giøre Fienderne en tapper Modstand? Naar de vilde føre os over Livets Grændser, og give os en Forsmag af den tilkommende Verdens Herlighed, burde de da ikke kunde opløste dem ligesaa meget som Homer, da han besang nogle afmægtige Guders Strid, og et forgiengeligt Riges Skiebne? Skulde det ikke være dem tilladt at stige undertiden endog over Grændserne af den menneskelige Veltalenhed, for at efterligne de guddommelige Mønstre, som findes i vore hellige Bøger? Vore oplyste og nidkiære Druider, hvor meget maa de ikke selv beklage, at Sandhederne ofte tabe noget af deres Styrke ved Sprogets Mangler, hvori de fremsættes, at deres meest øvede Tunger neppe kan følge deres Tanker, og at Hierter, som brende af en hellig Nidkierhed, søge ofte forgieves efter Ord til at udtrykke deres Følelser. Dersom disse selv maa sukke over Sprogets Mangler, hvad skal vi da sige om den store Hob, som indklæder de værdigste Materier i saa nedrig en Stiil, at mange af de Taler, som burde opvække Ærbødighed for Religionen, ere ofte Marsag i dens Foragt.

Bor Historie bør den ikke læses i vort eget Sprog? Er det nok, at man med saa stor Bindskibelighed samler en Mængde af Esterretninger, at man beslitter sig paa en nøie Rigtighed i Tiden og Omstændighederne af enhver Tildragelse? Er Niemærket af Historien at fylde Hukommelsen, eller er det dens Hovedhensigt, at give Folk Følelse af Ære, at belønne store Helte med værdige Berømmelser, at forædle deres Bedrifter ved en prægtig Stiil, at vise Dnden i sin Glans, og Laster i deres Heshighed, at forestille store Gierninger saaledes, at de røre og opvække Lyst til at træde i Heltenes Fodspor? Er dette Hensigten af Historien, da er det ikke nok, at vi læse Xenophon og Plutark, uden at tænke paa at dyrke vores Sprog saaledes, at man deri kunde efterligne dem. Det er ikke nok at vi opgrave Heltenes Urner, at vi giemme deres Aske, at vi ophænge deres forrustede Vaaben, og samle døde Skatter af Alderdommens Levninger. Hvor mange priisværdige Bedrifter ligge ikke skjulte under Støvet af disse Ruiner, som have ventet forgieves paa at blive brugte til Helte = Sange, til Lovtaler og til værdige Historier?

Det er paa Skue-Pladsen, at Sæderne og Smagen dannes; og hvad kan der udrettes til deres Forbedring uden et Sprog, som er rigt nok til at udtrykke den fine Tenkemaade, hvorved et vel artet Folk adskilles fra Pøbelen, og til at male med levende Farver alle indtil de meest skjulte Bevægelser af det menneskelige Hierte? De Gredske og Persiske Mønstre ere gode at læse, men de ere ikke skrevne for os. Et Skuespil bør udtrykke det Folkes Caracteer, for hvilket det opføres; men det bør forbedre den. Skuepladsen er ikke indrettet for at udbrede den Smag som hersker i vore Borge-Stuer, men for at indføre en finere Dmngang. Man dømmet et Folkes Tenkemaade fornemmelig af de Caracterer som herske i dets Skue-Spil, og vi skulle derfor beskjemme vore egne Landsmænd, dersom vi ikke opførte andre end saadanne, som behage Pøbelen. De offentlige Fornøielser ere saa fornødne, at Skuepladsen derfor allene ikke kan undværes, om den end aldrig tiende til at forbedre Sæderne. Men den kan og misbruges til at giøre Dyden latterlig og til at krone Laster, naar de øves med Snildhed og Lykke. Denne Misbrug er desværre saa almindelig i Verden, at ingen Fornuftige kan ansee det for et ringe eller forsængeligt Foretaggen-

gende, at arbejde for Skue-Pladsen i den Hensigt at forskaffe sine Landsmænd fornuftige og uskyldige For-
nøielser.

Jeg kunde tale om mange flere Nyttter af Spro-
gets Dyrkelse; men det skulde dog blive mig umueligt
at opregne dem alle. Nøvn mig noget af alt det hvor-
paa et Selskabs Lyksalighed berøer, hvori Sproget
ikke har nogen vigtig Indflydelse? Hvortil nytte de
beste Love uden Oplysning, uden Sæder, uden Mid-
kierhed, uden Følelse af Dyd og Ære. Videnskaber-
nes Dyrkelse i det Sprog som Mengden taler, bestem-
mer den ikke Graderne af alle disse Egenskaber? Af-
maaler den ikke Statens moralske Formue, fastsætter
den ikke Folkets Værdie? uden Smag skulde Videns-
skaberne selv have en barbarisk Anseelse, de skulde ikke
dyrkes uden for Skolerne; og saa længe Kundskaben
endnu ikke er almindelig hos et Folk, saa længe skal den
falske Ære herske, Visdom foragtes, den stolte Van-
kundighed tilbedes, den beskædne Dyd undertrykkes,
Midkierhed beles, og den blinde Lykke allene sette
Priis paa Mennesker. Den ringeste Betient skulde
høymode sig mere af en fremmet Magt end det største
Genie af de Gaver, som ere hans egne. De som Na-

turen har dannet til at blive deres Alders Ære, skulde være Trelle af dem, som Enkfen allene har givet et ringe Trin for deres Medborgere; Det skulde ikke engang være dem tilladt at søge den Trøst, som en ædel Siel finder ved at føle sig selv. De skulde opofre sig til deres Tjeneste, som belønne dem med Foragt, og som ikke have Indsigt til at dømme om deres Arbeide.

Vor Theutat. Han som har lært os at kiende Frihed og Ære, Han som har løst det Baand, som Bankundighed og Frygt lagde paa vore Tunger, Han skulde ikke høre værdige Lov = Sange af deres Munde, hvis Hierter ere ham saa hengivne? Sprogets Mangler skulde giøre os udnyttige til at opfylde de høieste Pligter, og vi skulde ikke stræbe at overvinde dem? Jo, hvor stor Vanskeligheden end er af saadant et Foretagende, skal dog Nyttten deraf være vigtig nok til at opmuntre vore Medborgere til at giøre saadanne Forsøg, som kunne vidne for Esterkommerne om deres Midkierhed, og undskylde de Ufuldkommenheder, som findes i alle Begyndelser.

Imprim. in fidem Protoc. J. ERICHSEN.

Corsø, 1760.

Trykt hos Jonas Lindgren, det Kibb. Acad. Bogtrykker.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Main body of handwritten text, consisting of approximately 20 lines of cursive script. The text is extremely faded and difficult to decipher.

Small handwritten text or signature located near the bottom center of the page.

Final line of handwritten text at the bottom of the page.

